

TARGET GROUPS

- **Целева група на анкетното проучване** *„Авторскоправна компетентност на специалистите от библиотечните и културните институции”* (‘Copyright Literacy of professionals in libraries and other cultural institutions’), са *мениджърите и специалистите*, отговарящи за *информационното обслужване* на потребителите в *библиотечни и културни институции в България, Хърватска и Турция*.
- Данните са акумулирани за нашата страна, в *периода 25 юли – 5 септември 2013 г.*

Main Goal

Целта на емпиричното изследване на тема „Авторскоправна компетентност на специалистите от библиотечните и културните институции“ е да установи, анализира и обобщи доколко респондентите са запознати с въпросите на авторското право, пряко отнасящи се до ръководената от тях институция и предоставяните от нея услуги на потребителите.

Sub-goals

За да се постигне баланс, *основната цел се състои от три подцели*, с които се изследва:

1. **ИНФОРМИРАНОСТТА** на мениджърите и специалистите, отговарящи за информационното обслужване на потребителите, относно проблемите и въпросите, свързани със съблюдаването на авторското право;

Sub-goals

2. ОТНОШЕНИЕТО на респондентите към проблема за необходимостта от създаване и прилагане на авторскоправна политика в библиотечните и културните институции;

3. МНЕНИЕТО на респондентите за академичното образование и продължаващото обучение в областта на БИН, архивистиката и науките за КИН по отношение на разглежданата проблематика.

Research Tasks

Целта се постига чрез решаването на следните *изследователски задачи*:

1. Установяване на степента на информираност
на мениджърския състав и на специалистите,
отговарящи за информационното обслужване на
потребителите, относно въпросите, свързани с:
опазването на авторскоправните обекти, намиращи
се в ръководените от тях институции, и
предоставянето на услуги на потребителите.

Research Tasks

2. Установяване на нивото на компетентност на респондентите по отношение на различните начини на закрила на АП и нивото на познаването на изключенията и ограниченията в АП за библиотечните и архивните институции;

3. Установяване на видове нарушения от страна на респондентите при разпространението на авторскоправни материали сред широката общественост;

Research Tasks

4. Да се установи степента на отношение на респондентите към авторскоправната култура като важна част от информационната грамотност в днешни дни;

5. Да се установи отношението на респондентите към разработването и прилагането на авторскоправна политика в библиотечните и културните институции;

Research Tasks

6. Да се установи степента на информираност относно дейността на международните и националните библиотечни асоциации и експертни групи за повишаване на информираността на библиотечната и културната общност по въпросите, свързани с авторското право;

7. Да се установи отношението на респондентите към предлаганото обучение, свързано със ЗИС в различните степени на висшето образование и в програмите за продължаващо обучение, предлагани за БИН и КИН;

Research Tasks

8. *Да се достигне до изводи и заключения за ситуацията в отделните страни - България, Турция и Хърватска, (проучването предстои да се проведе и във Франция). Да се акумулира информация, която да послужи за предстоящ съпоставителен анализ за България, Турция, Хърватска и Франция.*

Уводна страница на онлайн базираното проучване - BG

АВТОРСКОПРАВНА КОМПЕТЕНТНОСТ

Български ▾

Уважаеми колеги,

С настоящето проучване нашата цел е да проучим осведомеността, опита и отношението на специалистите от библиотечните, архивните и музейните институции, както и на други в сферата на културата, по отношение на авторскоправните аспекти в тяхната дейност и приложението на авторскоправна политика на институционално ниво.

Анкетата е анонимна.

Попълването на цялото проучване ще Ви отнеме не повече от 15 минути, за което предварително Ви благодарим!

За всички възникнали въпроси по време на изпълнението на онлайн въпросника, моля обръщайте се към доц. д-р Таня Тодорова на адрес: t.todorova@unibit.bg

Благодарим Ви за сътрудничеството!

BULGARIAN
SCIENCE
FUND

Ministry of Education, Youth and Science

Проучването е в рамките на проект с Договор ДФНИ-К01/0002-21.11.2012 г. с ФНИ на МОМН.

За сигурността

Този въпросник е анонимен.

Записът, съдържащ Вашите отговори не съдържа никаква лична информация, с изключение на отговорите на специфични въпроси от

Екран от първата група въпроси „Познания и осведоменост“

ЧАСТ 1: Познания и осведоменост

1 С кои от изброените възможности сте запознат/а?

	Никак не съм запознат/а	Слабо съм запознат/а	Колкото да, толкова не	Запознат/а съм	Отлично съм запознат/а
Авторско право и сродните му права – национално законодателство	☐	☐	☐	☐	☐
Авторско право и сродните му права – международноправна закрила	☐	☐	☐	☐	☐
Институции и структурни звена с функции в областта на авторското право в България	☐	☐	☐	☐	☐
Международни организации и институции с функции в областта на авторското право	☐	☐	☐	☐	☐
Организациите за колективно управление на авторски и сродни права в България	☐	☐	☐	☐	☐
Предоставяне на субективно авторско право	☐	☐	☐	☐	☐

Потвърждение и Изход

Продължи по-късно

« Предходен

Следващ »

Survey Instrument Description

- ❑ След затварянето на онлайн проучването на 5 септември 2013 г., *анкетните данни са подложени на логически оглед и контрол*, след което данните са обработени със *статистическия пакет SPSS* (Statistical Package for the Social Sciences) for Windows 21.0.
- ❑ За уточняване на *психометричните характеристики на методите и проверка на хипотезите* са приложени следните методи за статистическа обработка:
 - - описателна статистика; *t*-критерий на Стюдънт;
 - - корелационен анализ; регресионен анализ;
 - - клъстерен анализ; факторен анализ;
 - - еднофакторен дисперсионен анализ

SCOPE AND LIMITATIONS OF THE RESEARCH

TABLE 1. Total invited respondents and Number of respondents

Институция/Institution		Брой поканени Респонденти / Total Invited respondents	Брой отговорили Респонденти / Number of Respondents	%
1.	Библиотеки / Libraries	114	97	85,1 %
2.	Архиви / Arhives	28	8	28,6 %
3.	Музеи / Museums	25	2	8 %
4.	Други (РЕКИЦ и отдел „Култура“ на общинските администрации) / Other experts	51	11	21,6 %
Общо / TOTAL		218	118	54,1 %

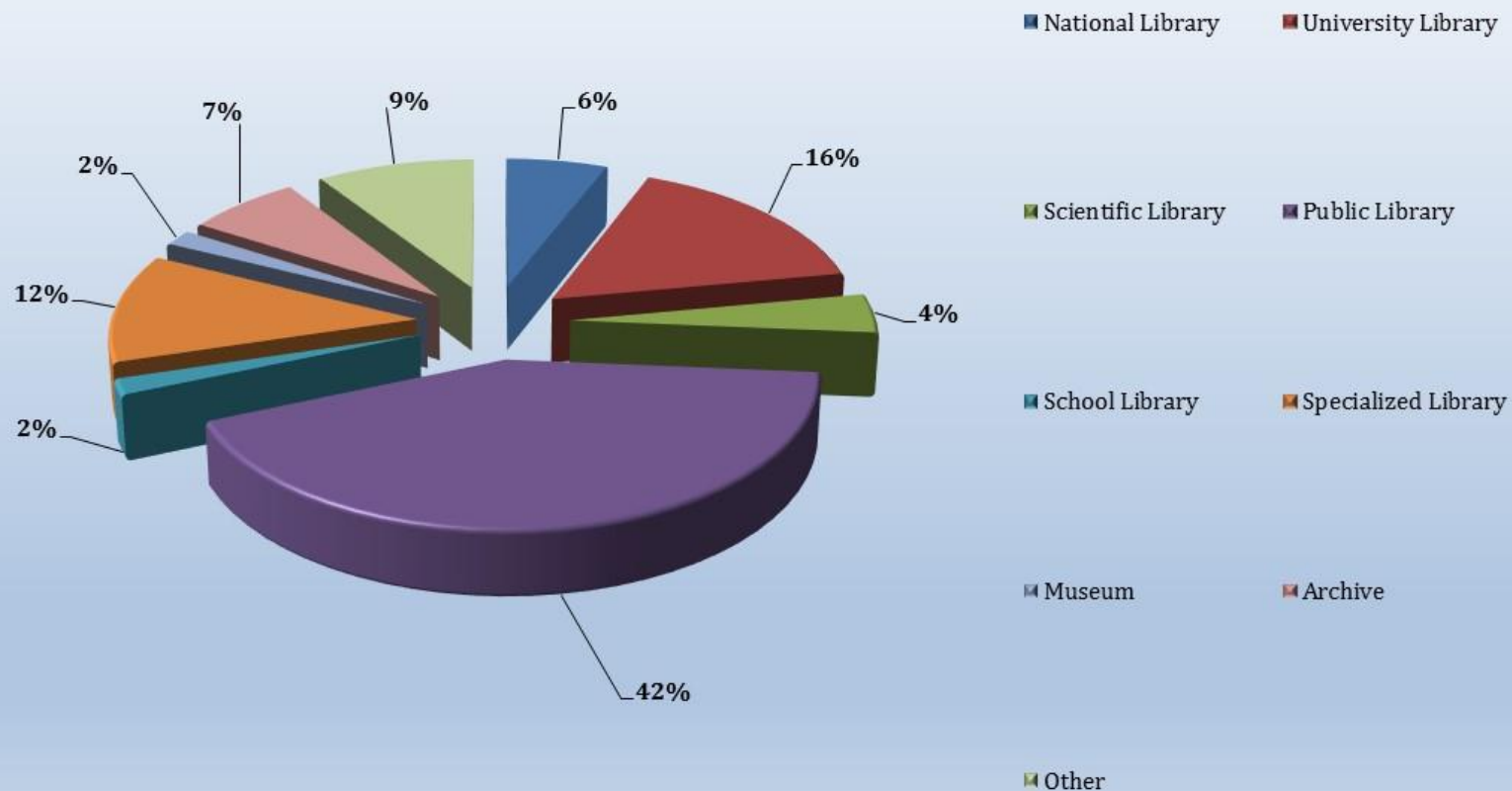
The General Aggregate

- ❑ *Извадката* обхваща респонденти от *28-те регионални области на страната*, като поканени да вземат участие в анкетното проучване бяха общо *218 специалисти* от изследваната област.
- ❑ *Генералната съвкупност се състои от 118 ефективно анкетирани пълнолетни български граждани* (работещи в библиотечните и други културни институции), което прави извадката *представителна* за територията на страната.

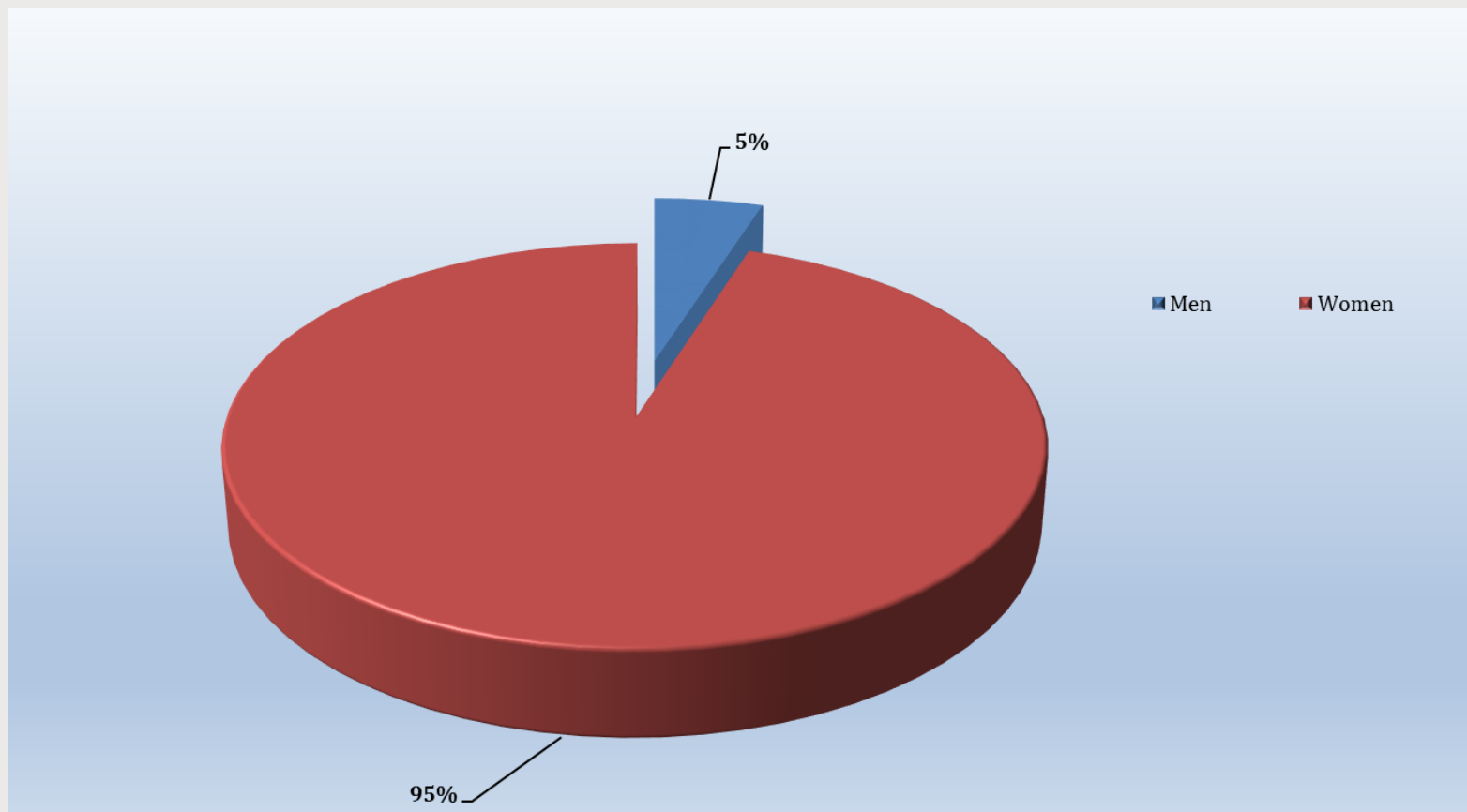

Distribution of the respondents according to the organization

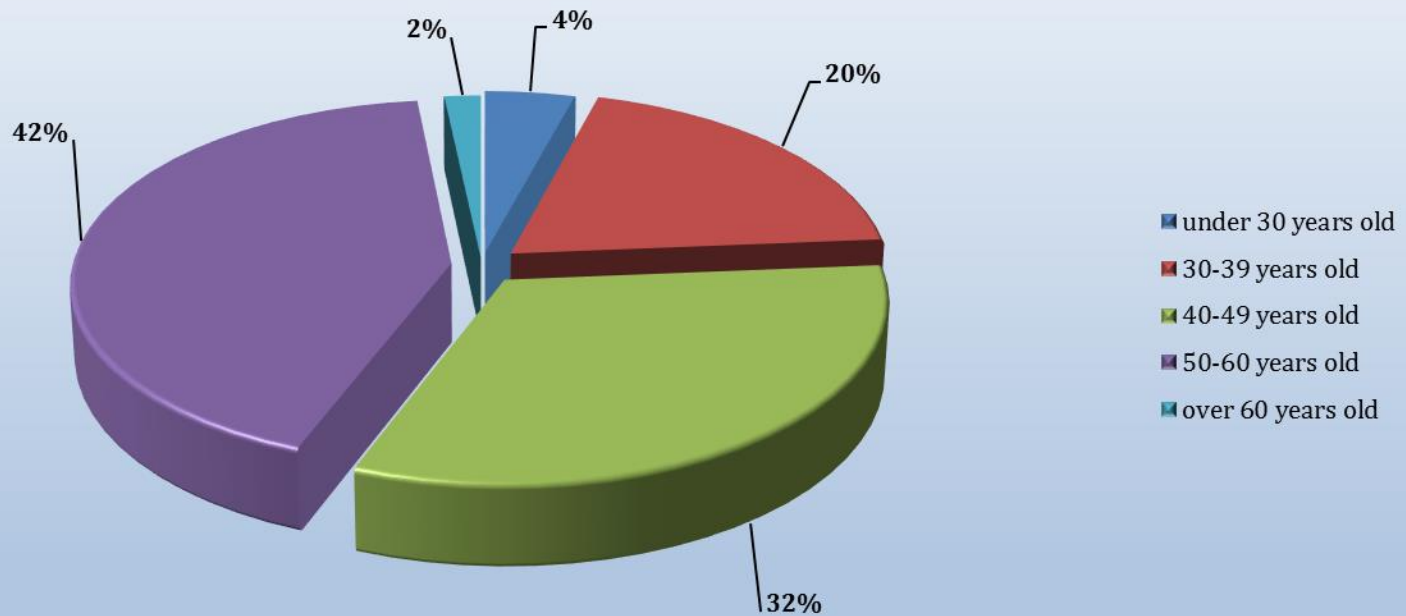

Distribution of the respondents by gender

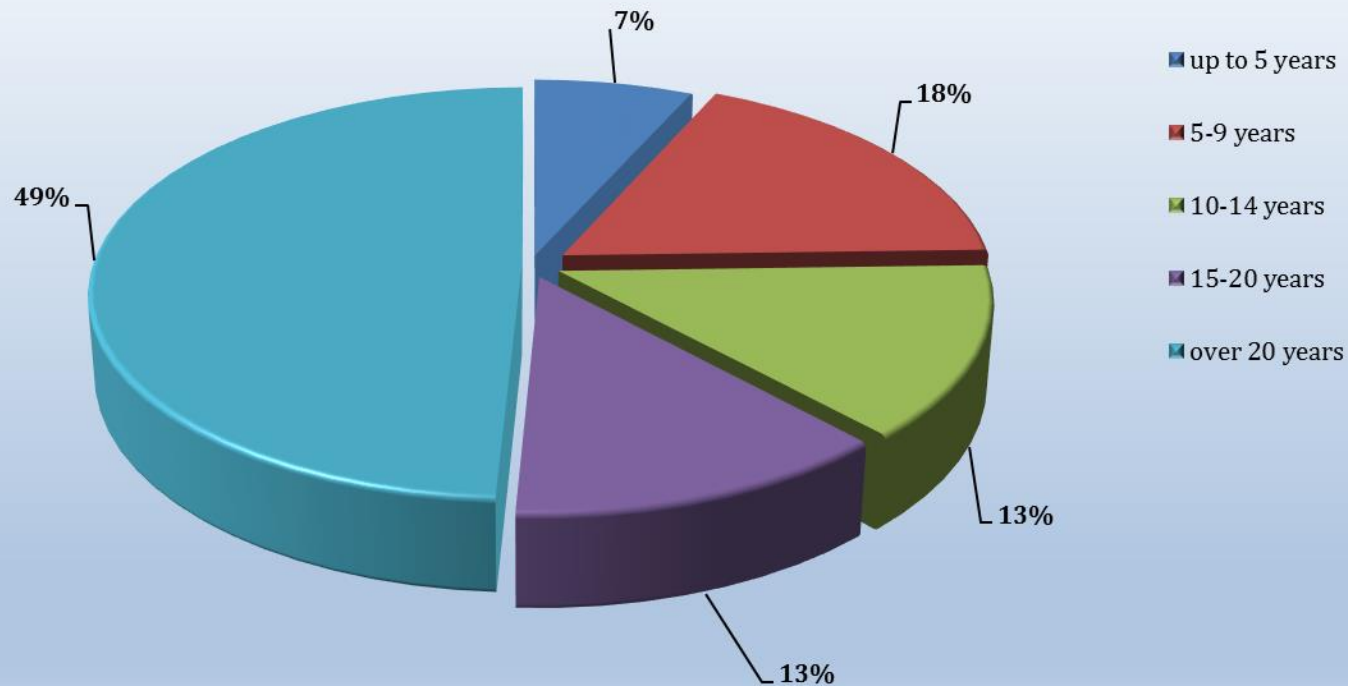

Distribution of the respondents by age

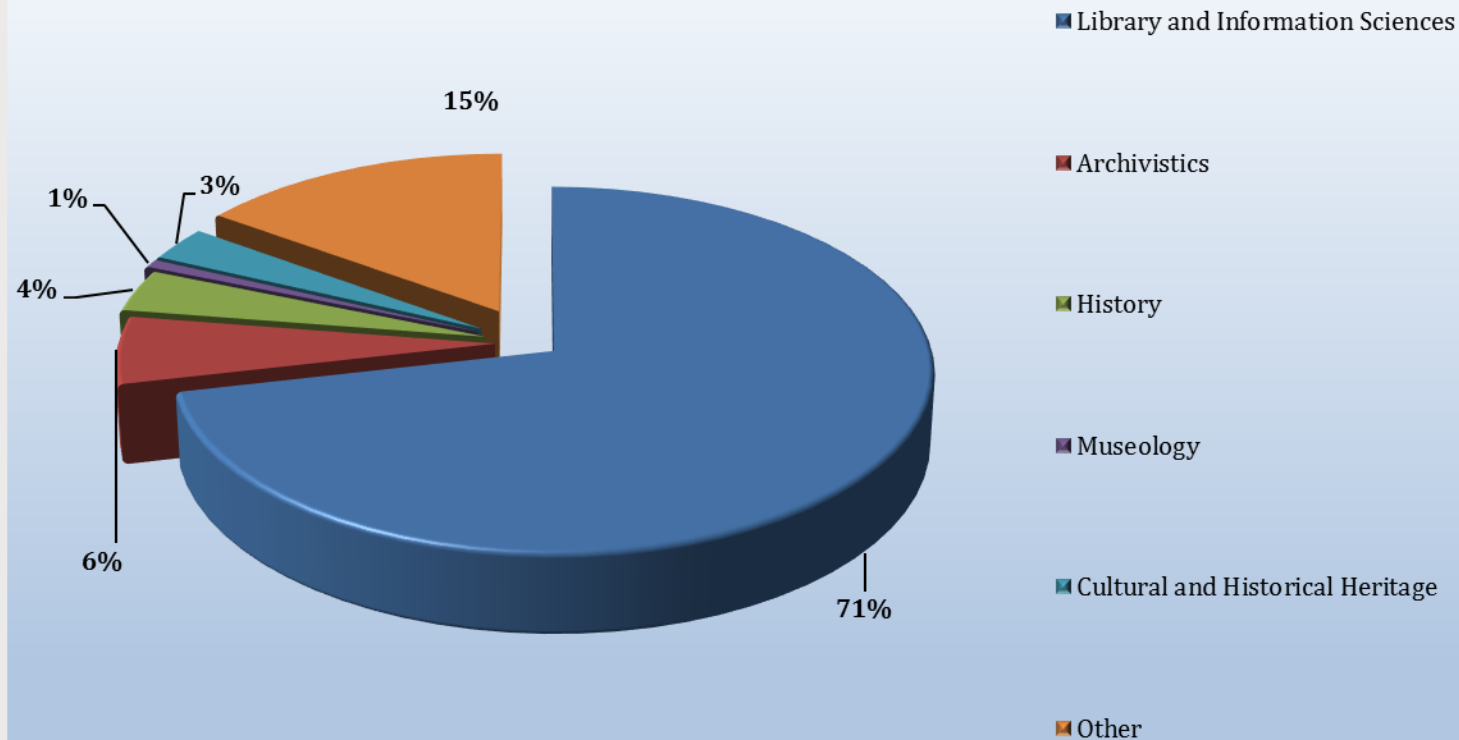

Distribution of the respondents according to employment experience in the organization in which they work

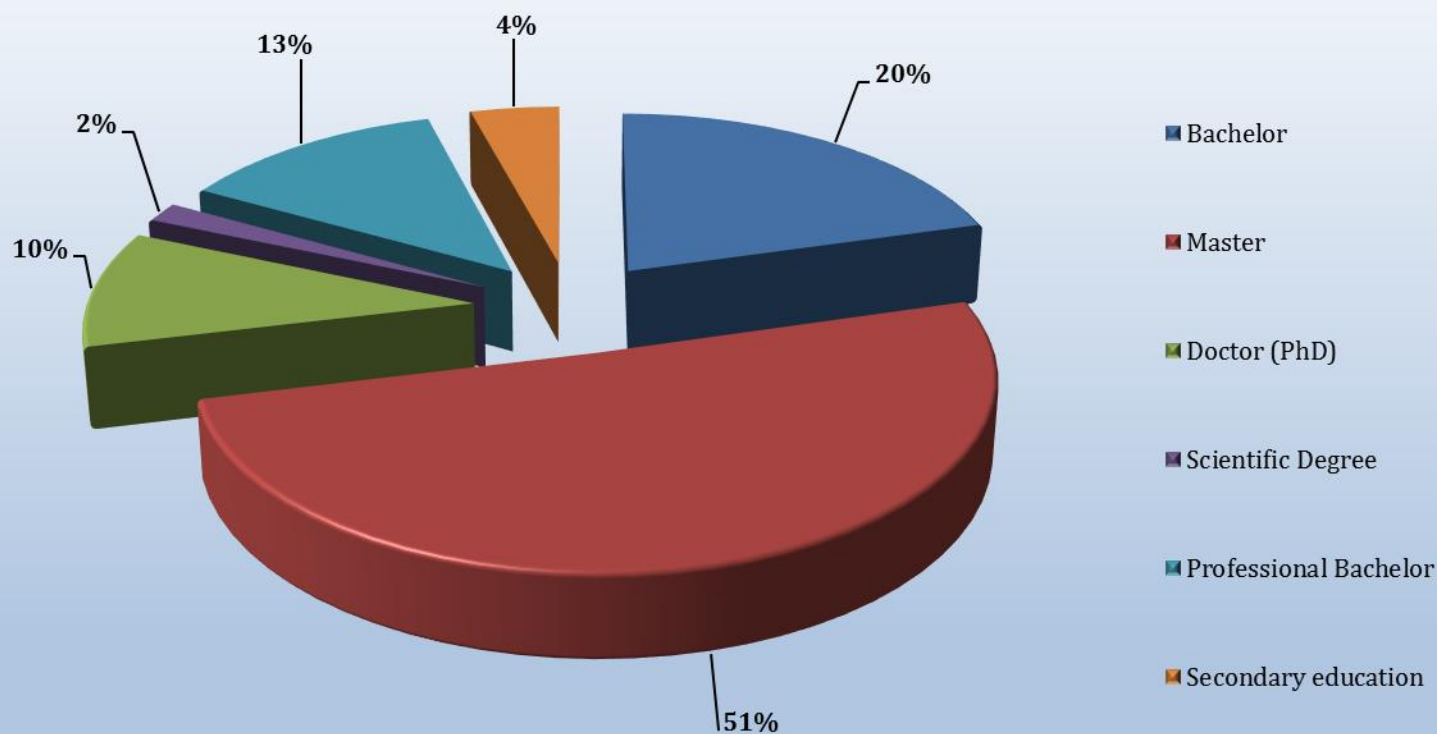

Distribution of the respondents by specialty

Distribution of the respondents by educational level

SURVEY QUESTIONNAIRE

Анкетната карта се състои от четири панела с въпроси.

☐ **Първият панел** е насочен към установяване на познанията и осведомеността на респондентите по въпросите за авторското право.

☐ **Вторият панел** обхваща въпроси, регистриращи отношението на респондентите към разработването и прилагането на авторскоправна политика в библиотечните и културните институции.

SURVEY QUESTIONNAIRE

- Третият панел обхваща въпроси, свързани с *предлаганото академично и продължаващо образование по проблематиката, относно ЗИС*, в програми по БИН, архивистика и КИН
- Четвъртият панел обхваща въпроси, целящи придобиване на *демографска информация* и информация за образователния и професионален опит на респондентите.

Condition of the Variables In Panel 1: KNOWLEDGE and AWARENESS

Първият панел цели да даде информация за познанията и осведомеността на анкетираните по въпроси, отнасящи се до **авторското право, видовете лицензи и лицензионни договори**, както и относно **други съвременни авторскоправни въпроси** и решения.

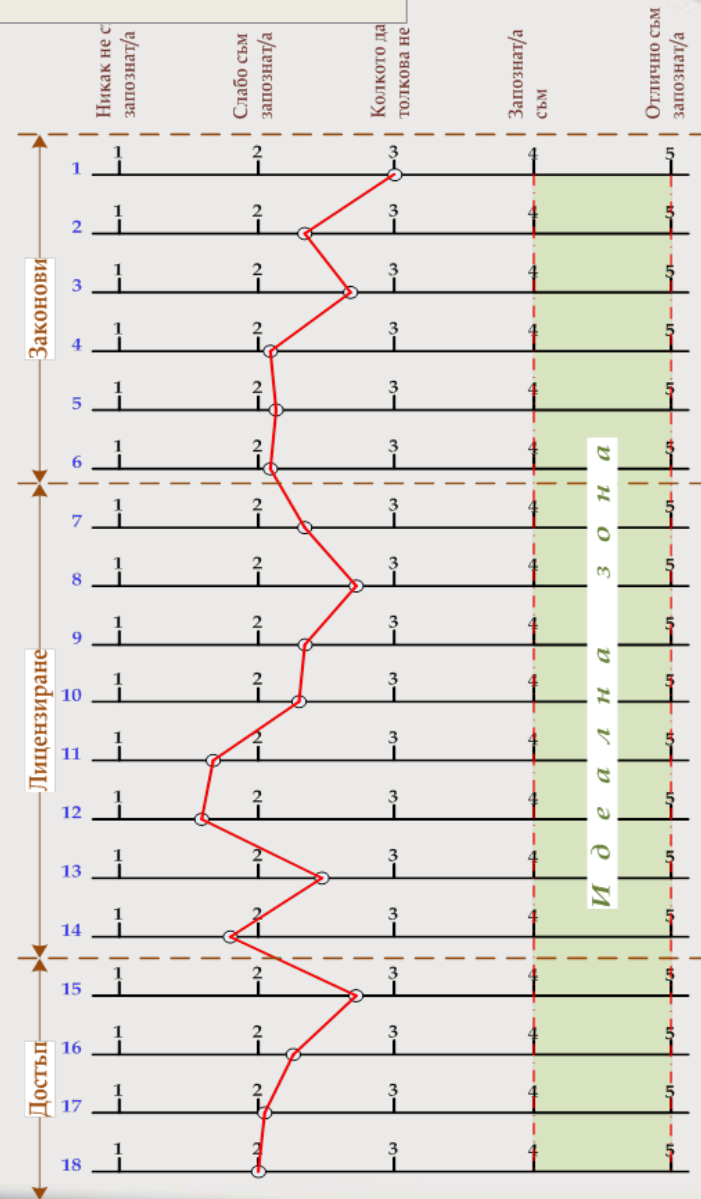

Обобщен профил на получените резултати / Results Profile

ЛЕГЕНДА

1. АПСП – национално законодателство
2. АПСП – международноправна закрила
3. Институции и структурни звена с функции в областта на АП в България
4. Международни организации и институции с функции в областта на АП
5. Организацията за колективно управление на АСП в България
6. Предоставяне на субективно АП
7. Лицензиране на информационните ресурси (напр. електронните ресурси – БД, е-списания и т.н.)
8. Лицензионните договори във Вашата институция
9. Авторскоправните аспекти при създаването на институционални електронни архиви
10. Авторскоправните въпроси/решения относно виртуални услуги и ресурси за електронни форми на обучение
11. Лицензите Криейтив Комънс
12. Copyleft лиценз
13. Отворен достъп до научна информация, Отворени ресурси за обучение
14. Честна употреба (Fair Use)
15. Авторскоправните аспекти относно дигитализацията и достъпа до дигиталните копия
16. Авторскоправните въпроси/решения относно материалите от обществената сфера („public domain“)
17. Авторскоправните въпроси/решения относно изданията с изчерпани тиражи
18. Авторскоправните въпроси/решения относно осиротелите издания (материали с неясен притежател или произход)

Condition of the Variables In Panel 1: KNOWLEDGE and AWARENESS

За целите на изследването, *за идеална зона* се приемат отговорите в диапазона от **4 (запознат/а съм)** до **5 (отлично съм запознат/а)**, тъй като специалистите, ангажирани с разпространението на информация от библиотечните и културните институции, трябва да са с висока авторскоправна компетентност.

! За съжаление, резултатите от проведеното анкетно проучване са далеч от желаната „идеална зона“ !

CONDITION OF THE VARIABLES IN PANEL 1: KNOWLEDGE and AWARENESS

Само по отношение на познаването на националното законодателство, свързано с авторското право и сродните му права, отговорите на респондентите достигат до диапазон 3 (колкото да, толкова не), а по отношение на останалата проблематика се отчита слабо познаване или изобщо непознаване на материята.

CONDITION OF THE VARIABLES IN PANEL 1: KNOWLEDGE and AWARENESS

Тези констатации доказват *актуалността на настоящето проучване и на проектната концепция в цялост, която отговаря на реални нужди на изследваните целеви групи и е насочена към стимулиране и обновяване на връзката: академично образование – професионална сфера.*

CONDITION OF THE VARIABLES IN PANEL 1: KNOWLEDGE and AWARENESS

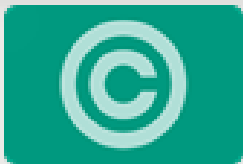
Взаимовръзки между мненията на изследваните лица по отношение на *степената на информираност по въпроси, свързани с авторското право, и интересът на респондентите към работата на професионалните асоциации в тази насока*

№	Въпроси	4	6
4	Как бихте оценили степента си на информираност по въпроси, свързани с авторското право	*	526**
6	Интересувате ли се от инициативите на международните и националните библиотечни и други професионални асоциации по въпросите, свързани с авторското право		*

**** Значим на ниво 0.01.**

Установена е значителна корелация - ($r = .52$).

Въпреки, че голяма част от анкетираните *не се чувстват достатъчно запознати с въпросите, свързани с авторското право*, те проявяват интерес и биха желали да научат повече за инициативите и разработваните ресурси от страна на професионалните сдружения.

CONDITION OF THE VARIABLES IN PANEL 1: KNOWLEDGE and AWARENESS

Изключения и ограничения на авторското право, които според анкетиранияте, присъстват в ЗАПСП от 1993 г. в Р България

Кои от изброените изключения и ограничения на авторското право присъстват в Закона за авторското право и сродните му права в Р България (ЗАПСП от 1993 г.)	Бр.	%
Ограничение на времетраенето на авторското право	63	52,9
Изключения и ограничения на авторското право за библиотеките, учебните заведения, музеите и архивните учреждения	50	42,0
Изключения и ограничения на авторското право за лична употреба, образователни, научни и изследователски цели	51	42,9
Разрешава се възпроизвеждането на произведения посредством Брайлов шрифт или друг аналогичен метод за нуждите на незрящи потребители от библиотечните и други културни институции.	45	37,8
По отношение на осиротелите произведения (прилага се принудителна лицензия или ограничение на отговорността)	25	21,0
Друго	-	-

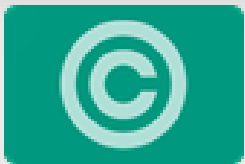

CONDITION OF THE VARIABLES IN PANEL 1: KNOWLEDGE and AWARENESS

На въпроса „Познавате ли инициативите на международните организации като ИФЛА и eIFL относно нов набор от изключения и ограничения в авторското право за библиотеките, архивите и другите културни институции?“ / *Are you aware of the initiatives of international organizations such as IFLA and eIFL regarding a new set of exceptions and limitations to copyright for cultural institutions?*

33,6% (YES!) от анкетираните дават положителен отговор.

CONDITION OF THE VARIABLES IN PANEL 2: COPYRIGHT POLICY ON INSTITUTIONAL LEVEL

Авторскоправна политика на конкретните институции

Въпроси		1		2		3	
		Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%
Споделете Вашето мнение относно следните твърдения:	Притежава ли институцията (библиотека, архив, музей и др.) ресурси, защитени от авторското право и сродните му права	71	59,7	31	26,1	16	13,4
	Необходимост от институционална авторскоправна политика за библиотеките, архивите и другите културни институции	96	80,7	4	3,4	18	15,1
	Разработена в институцията авторскоправна политика или подобни текстове във вътрешните актове	36	30,3	52	43,7	30	25,2
	Наличие на специалист в институцията, отговарящ за авторскоправните въпроси в дейността ѝ	7	5,9	90	75,6	21	17,6

От изнесените резултати може да бъде направен изводът, че анкетираните съзнават необходимостта от институционална авторскоправна политика за библиотеките, архивите и другите културни институции – 80,7% са категорични в това.

CONDITION OF THE VARIABLES IN PANEL 2: COPYRIGHT POLICY ON INSTITUTIONAL LEVEL

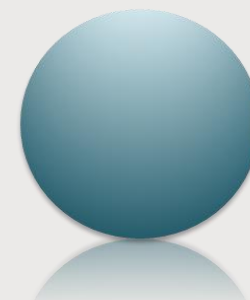
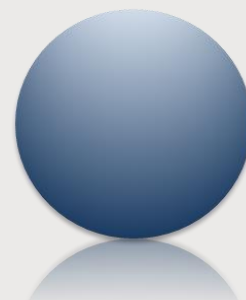
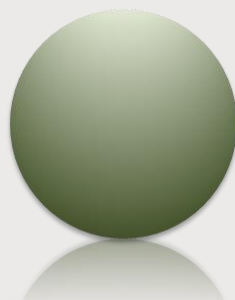
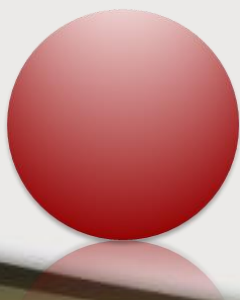
Повече от половината специалисти посочват, че **тяхната институция** (библиотека, архив, музей и др.) **притежава ресурси, защитени от авторското право и сродните му права**. Същевременно *само в 30,3% от институциите съществува разработена авторскоправна политика или подобни текстове, залегнали във вътрешните актове. Броят институции, в които има специалист, отговарящ за авторскоправните въпроси, също е много нисък – само в 5,9% присъства такъв.*

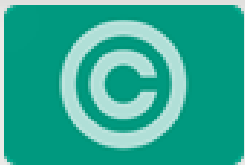

CONDITION OF THE VARIABLES IN PANEL 2: COPYRIGHT POLICY ON INSTITUTIONAL LEVEL

Този факт би следвало да бъде използван като много **силен мотив за подготовката на специалисти, които да отговарят за приложението на авторскоправна политика в дейността на съответната институция** или да се изявяват като консултанти при възникващи въпроси.

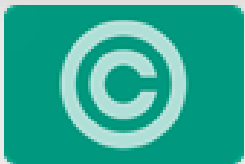

CONDITION OF THE VARIABLES IN PANEL 3: ACADEMIC EDUCATION AND LIFELONG EDUCATION

Необходимост от познания по интелектуална собственост в университетските програми и програмите за продължаващо обучение на специалистите

Въпроси		1		2		3	
		Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%
Споделете Вашето мнение относно следните твърдения:	Необходимо е знания, свързани с интелектуалната собственост (в частност авторското право и сродните му права), да се включват в академичните програми на специалностите по библиотечно-информационни науки, архивистика и науките за културното наследство	111	94,1	7	5,9	-	-
	Необходимо е знания, свързани с интелектуалната собственост (в частност авторското право и сродните му права), да се включват в програмите за продължаващо обучение на библиотечно-информационните специалисти и специалистите от архивите, музеите и другите културни институции	114	96,6	-	-	4	3,4

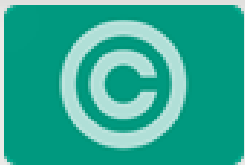
CONDITION OF THE VARIABLES IN PANEL 3: ACADEMIC EDUCATION AND LIFELONG EDUCATION

Нива от *3-степенния цикъл на обучение* във висшето образование, в които да присъства дисциплина, свързана с интелектуалната собственост

Нива от 3-степенния цикъл на обучение във висшето образование, в разглежданите професионални направления, в които е подходящо да присъства дисциплина, свързана с интелектуалната собственост	Бр.	%
Бакалавърска степен	91	76,5
Магистърска степен	60	50,4
Докторска степен	19	16,0
В никоя степен	3	2,5

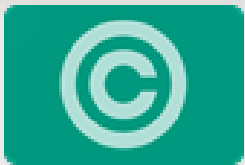
Процентът на отговорите надхвърля 100, тъй като част от анкетираните са посочили повече от един отговор.

CONCLUSIONS for Bulgarian results

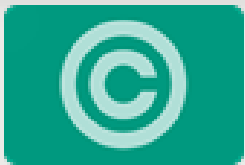
Налице е интерес към надграждане и специализиране на знанията. От изнесените резултати, се извеждат предпочитаните от респондентите **форми за повишаване на тяхната информираност и познание**, както следва: **тематичните семинари, квалификационните курсове, както и онлайн курсовете, консултациите по казуси** и др. п. Тези форми са доказали във времето своите качества и надеждност, резултатите от провеждането им бързо стават факт и способстват за подобряването на качеството на ежедневната работа. Перспективен начин за информиране на специалистите е и чрез използването на възможностите на Интернет.

CONCLUSIONS for Bulgarian results

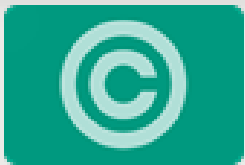
Проучването установява висока степен на интерес към инициативите на международните и националните професионални асоциации по въпросите, свързани с авторското право при специалистите във възрастови групи от 30 до 60 години. Това на практика обхваща всички специалисти, работещи в организацията, освен начинаещите. Заявеният от анкетираните интерес към материята е една добра основа за разширяване на техните познания и база за планиране на бъдещи инициативи от страна на професионалните сдружения.

CONCLUSIONS for Bulgarian results

Констатациите от проведеното емпирично проучване водят до извода за важното значение на учебното съдържание по интелектуална собственост в учебните програми на висшите училища, както и в различните форми за продължаващо обучение на професионалистите. Тъй като голяма част от анкетираните са специалисти от средно и висше управленско ниво – ръководители на отдели, сектори, институции, би следвало да се обърне внимание върху предоставянето на нови и по-гъвкави форми (вкл. онлайн и интерактивни) за текуща осведоменост и справки, както и за консултантски услуги, които да отговарят на динамиката на професионално ежедневие и на необходимостта от оперативна подготовка на становища и решения.

CONCLUSIONS for Bulgarian results

Проектът *“Авторскоправна политика на библиотечните и културните институции”* отговаря на образователни, информационни и нормативни нужди, породени както от реформите, протичащи в българското висше образование и в системата на българските културни институции, така и на интереса на научната общност по въпросите, свързани с дигиталното представяне на културното и историческото наследство и с обмена на научна информация.

**© Фонд „Научни изследвания” на МОН,
Университет по библиотекознание и информационни
технологии**

**За въпроси към екипа на проекта:
София 1784, бул. „Цариградско шосе” № 119
Електронна поща: t.todorova@unibit.bg
Интернет адрес: <http://copyrightlib.unibit.bg/>**

БЛАГОДАРИМ ЗА ВНИМАНИЕТО!

- Доц. д-р Таня Тодорова
 - Гл. ас. д-р Тереза Тренчева

Университет по
библиотекознание и
информационни
технологии

